

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cerimonien Vande Heylighe Roomsche Kercke Raeckende De Processien, De Pelgrimagien, Het Vvy-Water Ende Begravenisse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

Besluyt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34094

mer H. Landt, Graeven der Martel. &c. 55

Tot de Kercke van S. Michiel Aerts-Enghel,
tot Vesta.

Sozomenus, Anno 440.

Historia Ecclesiastica Libro 2. Capite 2.

Die Kercke / de welke ghelegghen is (nde
plaerse eertijds Vesta ghenoeemt / is van desen
tijde af / soo 't aen een iedert seer wel bekent
is / in groote eere ghehouden ghetweest / ende
hande pelgrims / ofte uytlanders / ende van
de boeghers. Die selve plaerse nochtans
wordt nu Michaëlium ghenoeemt / om datmen
door seker geloof / dat den H. Michaël Aertg-
Enghel aldaer sich beropenbaert heeft.

Eam ecclesiam que
est in loco, qui Vesta
olim dicebatur, in
maximo honore tum
à peregrinis, tum à
civibus ex illo tem-
pore inhabitam fuisse
constat. Idem tamen
locus jam Michaë-
lium nominatur,
quod pro certo cre-
ditur, Divum Mi-
chaëlem Archange-
lum ibi apparuisse.

BESLUYT.

Wt al het ghene dat ick in dit teghen-
woordigh Tractaet hebbe ghehandelt /
blijckt opentlijck / hoe vermetelijck / ofte om
betert te segghen / hoe ontroutelijck onse
Wederpartije, naemelijck eenen sekeren Hospi-
tarius, ende Danæus ende andere hoozt-gaen /
als sy segghen /

Ten eersten, Dat die / bande welke men
kent / by de oude ghereyft te zijn naer eens-
ghe sekerer plaetsen / dat niet en hebben ghe-
baen upt devotie, maer liever om haer ghe-
loofe / door het besichtigen van dese plaetsen /
naemelijck daer Christus gheleest heeft / dies
te meer te verstercken / ende bevestighen.

Contraete blijckt upt den H. Augustinus, den
welcken seght / dat Prænen ende Coninghen
komen tot het graf vanden bisscher Petrus,
om daer te bidden. Dyt Palladius, die seght / dat
Philromus naer het selve graf is ghereyft / om
te bidden. Dyt Amphilocius, die van Eubulus
ende Basilus verhaelt / dat sy de heylighe
plaetsen hebben besocht / ende aldaer Godt
acnghe-

56 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien
 aenghebeden. Dyt den H. Hieronymus, die seght
 dat Bisschoppē ende Martelaeren haer la-
 ren boozstaen/ dat sy min Gods-dienstigheyt
 hadden/ten waer saccken dat sy de heylighe
 plaetsen besocht hadden. en selven H. Be-
 der beschijft in't sangh ende breecht met wat
 reene devotie ende Godvruchtigheyt de edel
 Paula alle die selve plaetsen besocht heeft. Dyt
 Theodoretus, die ghetuyghet dat Petrus den E-
 renijst in Palestinen ghekomen is / om God
 daer te aenbidden. Dyt Ruffinus, Sacrates, Som-
 menus, &c. die dat selve ghetuyghen vanden
 Keeserinne Helena. Dyt Epiphanius, die seght
 dat de gheloobighe in pelgrimage gingen
 tot het graf vanden Propheet Ezechiel om te
 bidden, ende hem te dienen. Dyt Severus Sulpi-
 cius, die van sy selven schijft / dat hy naer
 Carthagen ghereyst is tot het graf vanden
 H. Cyprianus. om daer te bidden. Dyt Paulinus
 die verhaelt / dat de Christenen van alle ghe-
 twesten quaemen in pelgrimage naer de
 stadt Nola, by het graf vanden H. Felix, die
 ghesonde om hem te aenroepen, de siecke om
 hem te vraeghen ghesontheyt, de zee-varenden
 om hem te bedancken &c. Hoe kan iemand
 op de leeraers van Partije noch steunen / ende
 vast gaen/aenghesten sy soo opentlijck dave-
 ven bestryden soo klaere ghetuyghenissen
 van soo vele treffelijcke Out-vaders /
 Ten tweeden seght Partije, dat de eerste Christe-
 nen / schoon sy mochten ghegaen zijn tot
 eenige sekere plaetsen in pelgrimage / noch
 rang haer tot dien eynde niet en hebben ver-
 bonden met besondere helosten.
 Contracte blijkt upt Paulinus, die van sy
 eyghen selven ghetuyghet / dat hy te Roomen
 by de graeben vande Martelaeren / ende Ap-
 postelen / sijne beloften volbracht heeft. Dyt
 Eusebius, die van Alexander den Bisschop van
 Capadocien verhaelt / dat hy te Ierusalem
 H. plaets

over't H. Landt, Graeven der Martel. *Ec.* 57
plaetsen is komen besoecken uyt kracht
van belofte. Dyt den H. Hieronymus, die uyt-
drukelijck seght / dat Rusticus hadde belofte
gedaen / om het H. Landt te besoecken. Dyt
Palladius, die van verscheyde gheloobighe
seght / dat sy te Ierusalem quaemen / om haere
belofen te volbruggen; ende van Philoromus,
dat sy beloofte hadde te reysen naer Alexan-
dien, om te besoecken het graf vanden H. Mar-
cus Dyt Socrates, die ghetuyght / dat de Kerpse-
rinne Eudoxia is ghereyst naer Ierusalem, ter
oorsaecke vande belofte, die haer man Theo-
dorus hadde ghedaen &c. Soo dat seker niet be-
denken en kan / hoe onse Wederpartije durft
seggen ende schryben / dat de oude Christus-
ten haer niet en verbonden met belofsten.

Ten derden seght Partije, dat de Pelgrima-
gen eerst op-gekomen sijn ten tijde van
Constantinus de Grooten.

Contrarie blijkt uyt Eusebius, die seght / dat
Origenes naer Roomen ghereyst is om de oud-
ste kercke aldaer te besoecken / dat is / om-
rent tachtentigh jaeren hoor Constantini tij-
den. Ende Origenes self *libro 1. contra celsum*, seght
darmen t'sijnen tijde / in Bethleem thoonde de
speloncke inde welke Christus gheboren is, ende de
kribbe inde welke hy heeft gheleghen in doecks-
kens ghewonden, ende dat dese dinghen vermaert
waren oock in de plaetsē daer de Heydenē woonde.

Contrarie aen 't ghene onse Wederpartije
seght / blijkt noch hoorzet uyt den boozge-
mitden Eusebius, die vanden Bisschop Alexan-
der ghetuyght / dat hy naer 't H. Landt is ge-
reyst; welchen Bisschop neghentigh jaeren
hoor de tijden Constantini geleest heeft: 't selve
ghetuygghen Hieronymus ende Rufinus.

Item contrarie blijkt uyt den H. Hierony-
mus, die alsoo spreekt / *Epist. 17.* 'T waer te langh
te verhaelen, wat Bisschoppen, wat Martelaeren, wat
mannen inde kerckelijcke leere wel-sprekende, op
alle

Coveniēter Ev-
angelicæ historix,
ostenditur in Beth-
leem spelunca bi
Christus natus est, &
præsepe ubi fasciis
involutus idque
quod ostenditur, et-
iam iis in locis, ubi
alieni à fide habi-
tant, celebratum, ac
decantatum est.

58 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien,
alle eeuwen, beginnende vande Hemelvaert des Hee-
ren tot desen teghenwoordighen dagh, te Ierusalem
zijn ghekomen &c. **Hebben de Christenen vande
Hemelvaert des Heeren af beginnen het heyligh
Landt te besoecken/ergo 'tis valsch / dat dat
eerst opgekomen is ten tijde van Constantinus.**

**Item den H. Cyrillus Hierosolimitanus Ca-
piti 17.** Ten is nu niet eerst begost, dat hier te Ieru-
salem van alle kanten saemen ghekomen is eene mo-
nighe van uytslandsche natien, dat is al van over
langhe tijden, ofte van certijdes. **Ergo soo en is
dit niet begost ten tijde van Constantinus, want
Cyrillus en heeft niet langh naer de tijde Con-
stantini gheleest/te weten/onder sijnen soue-
ren.**

Item Sozomenus Hist. Eccles. lib. 2. cap. 1. b. De
oude Heydenen, sendt hy/die de Kercke vervolgt
hebben, soo sy de Christelijcke Religie, doe nieuwe-
linghs opghetomen, met alle macht trachteden te
niet te doen, hebben sy de heylighe plaetsen met op-
gheworpen dijcken bedeckt, ende die veel hooght
ghemaeckt, ghelijckmen nu noch can sien: jae heb-
ben de plaetse van't graf daer *Christus* verlesen is,
ende den bergh van *Calvarien*, omringhelt met
eene muer, ende die op haere maniere verciert. **En
hebben sy die vol steenen gheworpen, ende daer op
ghebouwt den tempel van Venus. Daer naer hebben
sy daer ghestelt de statue vande selve Goddinne, op
dat die, de welke *Christum* in die plaetse souden
aenbidden, t'samen souden Venus schijnen te eer-
en, ende dat door langheydt van tijde, vergeten soude
worden de waerachtighe oorsaecke, om de welke
de menschen die plaetse eerden &c. **Dus ver-
ban daer / datmen eerst de Pelgrimagien/
naemelijck naer 't heyligh Landt / soude be-
gost hebben ten tijde van Constantinus,****

Non enim nunc
ncepit huc externa-
rum gentium multi-
tudo undique con-
gregari, sed jam
olim.

6 Veteres Gentiles,
qui Ecclesiam perfe-
cuti fuerunt, quo-
niam Christianam
religionem, recens
jam ortam, delere, &
exscindere omnibus
opibus, viribusque
laborabant, idcirco
eum locum ingenti
aggere superinjecto,
obruerunt, eumque
in majorem altitudi-
nem, uti etiam nunc
apparet, extruxerunt.
Quin etiam uniyer-
so loco, tum sepul-
chri, unde *Christus*
resurrexit, tum Cal-
varia, muro undique
circundato, eum pro
arbitratu suo exor-
nare coeperunt. Nam
primum sternerunt la-
pidibus; deinde fan-
num Veneris super-
extraunt: Prostrato
simulachrum in eo
statuunt, ad eum sa-
crificium, ut & qui
Christum in eo loco
adorarent, Venerem
viderentur colere; &
temporis diuturnita-
te, vera causa, cur ho-
mines eum locum
venerarentur, veniret
in oblivionem &c.

CERI.